

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 278)

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 No. lu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/582)

T. C.

Başbakanlık

10.3.1997

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-1156/973

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 16.1.1997 tarihinde kararlaştırılan "İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 No. lu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan

Başbakan

GEREKÇE

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi denetim mekanizmasını değiştiren 11 No. lu Protokol 11 Mayıs 1994 tarihinde Strazburg'da imzaya açılmıştır. Türkiye, Protokolü 11 Mayıs 1994 günü imzalamıştır. Avrupa Konseyi'ne üye 40 ülke tarafından imzalanan ve 26 ülke tarafından onaylanan Protokol, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine halihazırda taraf 34 ülke tarafından onaylandığında yürürlüğe girecektir.

Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin imzasına açık olan sözkonusu Protokol, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Avrupa İnsan Hakları Divanından oluşan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki denetim organlarının ihtiyaca uygun bir yapıya kavuşturulmasını düzenlemektedir.

Sözkonusu Protokol uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Avrupa İnsan Hakları Divanı ortadan kaldırılmakta, yerlerine tek bir Mahkeme oluşturulmaktadır. Tüm başvurular doğrudan yeni Mahkemeye intikal edecektir. Mahkeme, hem kişisel hem de Devlet başvurularına bakacaktır. Eski sisteme nazaran hâkimler devresel değil, tüm yıl toplanacaklardır. Bu değişikliğe gidilmesine ihtiyaç duyulmasının sebebi, Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin sayısında büyük artış olması, mevcut Komisyon ve Divanın iş yükünün çok artması ve bu durumun da giderek artan aksamlara yol açmasıdır. Bunu önlemek üzere yapısal değişikliğe gidilmesi ve böylece davalara daha süratle bakılmasının sağlanması düşünülmüştür.

Yeni kurulacak Mahkemede, 3 hâkimden oluşan bir Komite, başvuruların kabul edilebilirliğini tespit edecektir. Mahkeme 7 şer hâkimin yer aldığı Dairelerden oluşacaktır. Ancak istisnaî durumlarda, Mahkeme 17 hâkimin yer aldığı Büyük Daire şeklinde en önemli konuları ele alacaktır. Büyük Dairede, Mahkeme Başkanı, Daire Başkanları ve başvuruda konu edilen Devletin hâkiminin yer alması zorunludur. Bu sayede, Mahkeme kararlarının düzeyi ve ortaya çıkan içtihadın tutarlılığı ve önemli kararların tekrar gözden geçirilebilmesi sağlanacaktır. Büyük Daire bünyesinde 5 hâkimden oluşan bir Alt-Kurul, bir başvuruya ilişkin verilen kararın Büyük Daire tarafından tekrar ele alınıp alınmamasını kararlaştıracaktır.

Yeni düzenlemede, tüm başvurular doğrudan yeni Mahkemeye intikal edecektir. Türkiye 1987 yılında kişisel başvuru hakkını tanıdığı ve Ocak 1990'dan beri Avrupa İnsan Hakları Divanının zorunlu yargı yetkisini kabul ettiği cihetle, aleyhimize başvuruda bulunmak isteyebilecek devlet veya devletler, esasen halihazırdaki sistemde de Komisyon raporunu Avrupa İnsan Hakları Divanına götürme imkânına sahiptirler. Diğer taraftan son yıllarda, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu da raporlarını Avrupa İnsan Hakları Divanına götürmektedir.

Yeni Sistemde, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, başvuru ve kararlar hakkında söz sahibi olmayacak, Mahkemenin verdiği kararların ülkeler tarafından uygulanıp uygulanmadığını denetleyecektir:

Bu uygulama denetim sistemine köklü bir değişiklik getirmeyecektir. Zira, mevcut sistemde, Avrupa Konseyi'nin 40 ülkeyi kapsayacak şekilde genişlemesiyle, Bakanlar Komitesi üyelerinin davranış şekli eskisine oranla değişmiştir. Halihazırda, Bakanlar Komitesi'nde yapılan oylamalar, istisnasız olarak, Komisyonun raporlarında yer alan sonuçları teyit eder niteliktedir.

11. Protokolün yürürlüğe girmesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olan ülkeler gerek kişisel başvuru hakkını, gerek Divanın yetkisini belirli süreler için kabul etmek yerine devamlı olarak tanımış olacaktırlar.

11. Protokol ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin denetim mekanizmasının aksamadan çalışmasının sağlanmak istendiği gözönünde bulundurularak Protokolün tarafımızdan da onaylanması yerinde olacaktır.

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 11582

Karar No. : 70

28.3.1997

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 Nolu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 27 Mart 1997 tarihli 11 inci Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Avrupa İnsan Hakları Divanı'ndan oluşan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki denetim organlarının, gerek Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin sayısındaki artış, gerekse iş yükünün artışı nedeniyle ihtiyaca uygun bir yapıya kavuşturulmasını düzenleyen Protokol Komisyonumuzca benimsenmiş ve Tasarı aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca 5 Mayıs 1997 tarihinde yapılacak Avrupa Konseyi Dışişleri Bakanları toplantısı gözönünde bulundurularak, Tasarının, İhtüzüğün 52 nci maddesine göre ivedilikle görüşülmesine karar verilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Sedat Aoloğlu
İstanbul
Üye
Mehmet Sağdıç
Ankara

Sözcü
Cefi Jozef Kamhi
İstanbul
Üye
Ali Rahmi Beyreli
Bursa

Üye
Hikmet Çetin
Gaziantep
Üye
Hüseyin Kansu
İstanbul
Üye
Osman Yumakoğulları
İstanbul
Üye
Abdullah Gencer
Konya

Üye
Enis Sülün
Tekirdağ

Üye
Halil Yıldız
Isparta
Üye
Ercan Karakaş
İstanbul
Üye
Cemal Özbilen
Kırklareli
Üye
Yaşar Canbay
Malatya

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 No.lu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Türkiye tarafından 11 Mayıs 1994 tarihinde imzalanan “İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 No.lu Protokol”ün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan

Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.

Prof. Dr. T. Çiller

Devlet Bakanı

N. Ercan

Devlet Bakanı V.

N. K. Zeybek

Devlet Bakanı

N. Kurt

Devlet Bakanı

N. K. Zeybek

Devlet Bakanı

M. S. Ensarioğlu

Devlet Bakanı

B. Aksoy

Devlet Bakanı

H. U. Söylemez

Devlet Bakanı

A. Yılmaz

Devlet Bakanı

B. Şeker

Adalet Bakanı

Ş. Kazan

İçişleri Bakanı

M. Akşener

Millî Eğitim Bakanı

Prof. Dr. M. Sağlık

Sağlık Bakanı

Y. Aktuna

Tarım ve Köyşleri Bakanı

M. Demirci

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Y. Erez

Kültür Bakanı

İ. Kahraman

Orman Bakanı

M. H. Dağlı

Devlet Bakanı V.

A. C. Tunç

Devlet Bakanı

Doç. Dr. A. Gül

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Tekir

Devlet Bakanı

M. Altısoy

Devlet Bakanı

L. Esengün

Devlet Bakanı

A. C. Tunç

Devlet Bakanı V.

L. Esengün

Devlet Bakanı

T. R. Güneri

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Günbey

Devlet Bakanı

Dr. A. Demircan

Millî Savunma Bakanı

T. Tayan

Maliye Bakanı

Doç. Dr. A. Şener

Bay. ve İskân Bakanı

C. Ayhan

Ulaştırma Bakanı

Ö. Barutçu

Çal. ve Sos. Güv. Bakanı

N. Çelik

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

M. R. Kutan

Turizm Bakanı V.

B. Şeker

Çevre Bakanı

M. Z. Tokar

DIŐIŐLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

**İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Söleşmenin Oluşturduğu Dene-
tim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 No.lu Protokolün Onaylanmasının
Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı**

MADDE 1. – Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. – Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. – Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

AVRUPA İNSAN HAKLARINI VE ANA HÜRRİYETLERİ KORUMAYA DAİR SÖZLEŞMENİN OLUŞTURDUĞU DENETİM MEKANİZMASININ YENİDEN YAPILANMASINA İLİŞKİN 11 NO.LU PROTOKOL

4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye (bundan sonra Sözleşme olarak isimlendirilmiştir) ilişkin işbu protokolü inzalamış bulunan Avrupa Konseyine Üye Devletler,

Esas itibariyle başvuru ve Avrupa Konseyine üye ülke sayısındaki artış muvaceshinde sözleşmenin teminat altına aldığı insan hakları ve ana hürriyetlerin korunmasının etkinliğini muhafaza etme ve iyileştirme amacıyla Sözleşmenin oluşturduğu denetim mekanizmasının yeniden yapılanmasının acil ve gerekli olduğunu dikkate alarak,

Bu nedenle, özellikle halihazırdaki Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Divanın yerine, Daimi bir Mahkemenin oluşturulmasını teminen Sözleşmenin bazı maddelerinin tadil edilmesi cihetine gidilmesini dikkate alarak,

19-20 Mart 1985 tarihlerinde Viyana'da düzenlenen İnsan Hakları ile ilgili Avrupa Bakanları Konferansında kabul edilen 1 No.lu Karara uygun olarak,

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 6 Ekim 1992 tarihli 1194 (1992) sayılı Tavsiye Kararına uygun olarak,

9 Ekim 1993 tarihli Viyana Bildirgesinde Avrupa Konseyi Üyesi Devlet ve Hükümet Başkanlarınınca Sözleşmenin denetim mekanizmasında reform yapılması için alınan karara uygun olarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

Madde 1

Sözleşmenin 2 nci - 4 üncü Bölümleri (19 uncu - 56 ncı maddeler) ve Avrupa İnsan Hakları Divanına istişari mütalaa verme yetkisini tanıyan 2 No.lu Protokol aşağıda belirtilen 2 nci Bölüm (19 uncu - 51 inci maddeleri) ile değiştirilmiştir :

“Bölüm 2 : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi”

Madde 19. – Mahkemenin kuruluşu

İşbu Sözleşmeye ve Protokollerine Yüksek Taraf Devletlerce kabul edilen taahhütlere uyulmasını sağlamak amacıyla, aşağıda “Mahkeme” olarak anılacak bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kurulur. Mahkeme daimi olarak görev yapar.

Madde 20. – Yargıç sayısı

Mahkeme, Yüksek Taraf Devletler sayısına eşit sayıda yargıçtan oluşur.

Madde 21. – Görev için aranan koşullar

1. Yargıçlar üstün ahlakî vasıflara ve yüksek bir hukukî göreve atanmak için gerekli niteliklere sahip veya ehliyetleriyle tanınmış hukukçu olmalıdırlar.

2. Yargıçlar Mahkemeye kendi kişisel nitelikleriyle katılırlar.

3. Görev süreleri içerisinde, yargıçlar bağımsızlıkları, tarafsızlıkları ve daimi görevin gerekleri ile bağdaşmayan herhangi bir görev üstlenemeyecekler; bu fıkranın uygulanmasından doğacak ihtilaflar ise Mahkeme tarafından karara bağlanacaktır.

Madde 22. – Yargıçların seçimi

1. Yargıçlar, her Yüksek Taraf için, o Yüksek Taraf Devlet tarafından gösterilen ve üç aday içeren bir liste üzerinden Parlamento Meclis tarafından oy çokluğu ile seçilirler.

2. Sonradan diğer Devletlerin işbu Sözleşmeye taraf olmaları halinde, Mahkemeyi tamamlamak ve boşalan üyelikleri doldurmak için aynı usul takip olunur.

Madde 23. – Görev süreleri

1. Yargıçlar altı ay için seçilirler. Tekrar seçilmeleri mümkündür. Bununla beraber ilk seçilen yargıçlardan yarısının görev süresi üç yıl sonunda sona erecektir.

2. İlk üç yıllık sürenin sonunda görevleri sona erecek olan üyeler, ilk seçimlerin yapılmasından hemen sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura çekmek suretiyle tayin edilecektir.

3. Yargıçların imkân ölçüsünde yarısının her üç yılda bir yenilenmesini sağlamak için, Parlamento Meclis sonraki bir seçime geçmeden önce seçilecek yargıçlardan bir veya birkaçının görev süresinin veya sürelerinin üç yıldan az veya dokuz yıldan çok olmamak şartı ile, altı yıl dışında bir süre olmasında karar verebilir.

4. Birden fazla üyenin görev süresinin sözkonusu olduğu durumlarda ve Parlamento Meclisinin yukarıdaki paragrafı uygulaması halinde, görev sürelerinin üyelere dağılımı, Genel Sekreterin seçimden hemen sonra yapacağı kura sonucu belirlenir.

5. Görevi bitmemiş bir yargıcın yerine seçilen yargıç selefinin görev süresini tamamlar.

6. Yargıçların görev süreleri 70 yaşında sona erer.

7. Yargıçlar, yerlerine başkası seçilinceye kadar görev yaparlar. Yerlerine başkası seçildikten sonra da kendilerine havale edilmiş olan davalara bakmaya devam ederler.

Madde 24. – Görevden alınma

Diğer yargıçların, gerekli koşulları artık taşımadığına ilişkin üçte iki çoğunluk ile alacakları karar olmadan hiçbir yargıcın görevine son verilemez.

Madde 25. – Yazı İşleri ve hukukçular

Mahkeme nezdinde, görev ve kuruluşu mahkeme içtüzüğünde belirlenen bir Yazı İşleri bulunur. Mahkemeye Yazı İşlerinde görevli hukukçular tarafından yardım edilir.

Madde 26. – Mahkemenin genel kurul halinde toplanması

Genel Kurul halinde toplanan Mahkeme,

a) Üç yıllık bir süre için Başkanını ve bir veya iki Başkan Yardımcısını seçer; bunların tekrar seçilmeleri mümkündür;

b) Belirli süreler için Daireler kurar;

c) Mahkeme Dairelerinin başkanlarını seçer; bunların tekrar seçilmeleri mümkündür;

d) Mahkeme içtüzüğünü kabul eder;

e) Yazı İşleri Müdürü ve bir veya birden fazla Müdür Yardımcısını seçer.

Madde 27. – Komite, Daireler ve Büyük Daire

1. Mahkeme, önüne gelen başvuruları incelemek üzere 3 yargıçlı Komiteler, yedi yargıçlı Daireler ve 17 yargıçlı bir Büyük Daire şeklinde toplanır. Mahkemenin Daireleri belirli bir süre için komiteleri oluşturur.

2. Başvuruda konu edilen devletin yargıcı Daire ve Büyük Daire vazifeten yer alır; yargıcın yokluğunda veya katılması mümkün olmayan durumlarda, anılan Devletin belirleyeceği bir kişi yargıç sıfatıyla Daire ve Büyük Dairede yer alır.

3. Büyük Daire ayrıca Mahkeme Başkanı, Başkan Yardımcıları Daire Başkanları ve Mahkeme içtüzüğüne göre seçilecek diğer yargıçlardan oluşur. 43 üncü madde uyarınca Büyük Daireye getirilen başvuruların incelenmesi sırasında, Daire Başkanı ve Başvuruda konu edilen Devletin yargıcı dışında, götürme kararı veren yargıçlar Büyük Dairede yer alamazlar.

Madde 28. — Komitelerin kabul edilemezlik kararları.

Bir komite, 34 üncü madde uyarınca yapılan kişisel başvurunun, daha fazla incelemesinin gerekmediği hallerde, oybirliği ile kabul edilemezliğine veya kayıttan düşürülmesine karar verebilir. Bu karar kesindir.

Madde 29. — Dairelerin kabul edilebilirlik ve esasa ilişkin kararları.

1. 28 inci madde çerçevesinde karar verilmediği takdirde, bir Daire, 34 üncü madde uyarınca yapılan kişisel başvuruların kabul edilebilirliği ve esası hakkında karar verir.

2. Bir Daire, 33 üncü madde uyarınca yapılan devlet başvuruların kabul edilebilirliği ve esası hakkında karar verir.

3. Mahkemenin istisnai hallerde aksine kararları hariç, kabul edilebilirlik konusundaki kararları ayrı bir şekilde alınır.

Madde 30. — Yargılanmanın Büyük Daireye gönderilmesi.

Daire önünde görülen bir dava, işbu Sözleşmenin ve Protokollerinin yorumu konusunda ciddi sorunlar doğuruyorsa ya da sorunun Daire tarafından varılacak çözüm Mahkeme tarafından önceden verilmiş bir karar ile çelişkili olacak ise, Daire, hüküm vermediği süre içerisinde, taraflar itiraz etmedikçe yargı yetkisinden Büyük Daire lehine vazgeçebilir.

Madde 31. — Büyük Dairenin yetkileri.

Büyük Daire,

1. Daireler tarafından 30 uncu madde uyarınca kendisine gönderilen veya 43 üncü madde uyarınca önüne gelen, 33 üncü veya 34 üncü maddeler uyarınca yapılan başvuruları ve,

2. 47 inci maddede öngörülen istişari mütalaa taleplerini inceler.

Madde 32. — Mahkemenin yargı yetkisi.

1. Mahkemenin yargı yetkisi, 33 üncü, 34 üncü ve 37 nci maddeler uyarınca kendisine intikal eden, işbu Sözleşmenin ve Protokollerinin yorumu ve uygulamasına ilişkin tüm konuları kapsar.

2. Mahkemenin yargı yetkisinin olup olmadığı hakkında ihtilaf durumunda, karar Mahkemeye aittir.

Madde 33. — Devlet başvuruları.

Her Yüksek Taraf Devlet işbu Sözleşmeye ve Protokolleri hükümlerine vâki ve kendisinin diğer Yüksek Taraf Devlete isnat edilebileceğine kanaat getirdiği herhangi bir ihlalden dolayı Mahkemeye başvurabilir.

Madde 34. Kişisel başvurular.

İşbu Sözleşme ve Protokollerinde tanınan hakların Yüksek Taraf Devletlerden biri tarafından ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her hakiki şahıs, hükümet dışı her teşekkül veya her

insan topluluğu, Mahkemeye başvurabilir. Yüksek Taraf Devletler bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir suretle engel olmamayı taahhüt ederler.

Madde 35. – Kabul edilebilirlik koşulları.

1. Devletler Hukukunun genel olarak kabul edilen prensiplerine göre, ancak iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ve kesin karardan itibaren altı aylık bir süre içinde Mahkemeye başvurulabilir.

2. Mahkeme, 34 üncü madde uyarınca sunulan herhangi bir kişisel başvuruyu aşağıdaki hallerde kabul etmez :

a) Başvuru imzasız ise veya;

b) Başvuru Mahkeme tarafından daha önce incelenmiş veya milletlerarası diğer bir soruşturma veya çözüm merciiine sunulmuş başka bir başvurunun konusuyla esas itibariyle aynı ise ve yeni olaylar ihtiva etmiyorsa.

3. Mahkeme 34 üncü madde uyarınca sunulan herhangi bir kişisel başvuruyu işbu Sözleşme ve Protokolleri hükümlerine aykırı, açıkça dayanaktan yoksun veya başvuru hakkının suiistimali mahiyetinde telakki ettiği takdirde, kabul edilemez bulur.

4. Mahkeme işbu maddeye göre kabul edilmez bulunduğu her başvuruyu reddeder. Yargılamanın her aşamasında bu karar verilebilir.

Madde 36. – Üçüncü tarafın müdahalesi.

1. Daire ve Büyük Daire önündeki tüm davalarda, vatandaşlarından birinin başvuran taraf olması halinde, Yüksek Taraf Devletin yazılı görüş sunma ve duruşmalarda bulunma hakkı vardır.

2. Mahkeme Başkanı, adaletin doğru sağlanabilmesi amacıyla, yargılamada taraf olmayan herhangi bir Yüksek Taraf Devleti yazılı görüş sunma veya duruşmalarda taraf olmaya davet edebilir.

Madde 37. – Başvurunun kayıttan düşmesi.

1. Yargılamanın herhangi bir aşamasında, Mahkeme, aşağıdaki sonuçlara varılması halinde başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilir :

a) Başvuru sahibi başvurusunu takip etme niyetinde değilse; veya;

b) Sorun çözümlenmişse veya;

c) Başka herhangi bir nedenden ötürü, başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe görmezse.

Ancak işbu Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına riayet gerektiriyorsa, Mahkeme başvurunun incelenmesine devam eder.

2. Mahkeme koşulların haklı kıldığı kanısına varırsa, bir başvuruyu eski haline döndürülmesini kararlaştırabilir.

Madde 38. – Davanın esasının incelenmesi ve dostane çözüm süreci.

1. Mahkeme, kendisine intikal eden başvuruyu kabul edilebilir bulunduğu takdirde,

a) Olayları tespit etmek amacıyla, tarafların temsilcileriyle birlikte başvuruyu incelemeye devam eder ve gerekirse, ilgili Devletlerin, etkinliği için gerekli tüm kolaylıkları sağlayacakları bir tahkikat yapacaktır;

b) İşbu Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan şekliyle İnsan Haklarına saygı esasından hareketle, davanın dostane bir çözüm ile sonuçlandırılması için ilgili taraflara hizmet sunmaya amade olacaktır.

2. "1. b" hükümlerine göre yürütülen süreç gizlidir.

Madde 39. – Dostane çözüme varılması.

Dostane çözüme varılırsa, Mahkeme olaylarla ve varılan çözümle sınırlı bir açıklama yapılmasına karar vererek başvuruyu kayıttan düşürür.

Madde 40. – Duruşmaların kamuya açık olması ve belgelere ulaşabilme.

1. Mahkeme, istisnai durumlarda aksini kararlaştırmadıkça, duruşmalar kamuya açıktır.

2. Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürüne emanet edilen belgeler kamuya açıktır.

Madde 41. – Hakkaniyete uygun bir tatmin.

Mahkeme işbu Sözleşme veya Protokollerin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Taraf Devletin iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatminine hükmeder.

Madde 42. – Dairelerin kararları

Dairelerin kararları, 44 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükümleri uyarınca kesinleşir.

Madde 43. – Büyük Daireye gönderme

1. Bir Dairenin kararının üç ay içerisinde, dava taraflarından her biri, istisnai durumlarda, davanın Büyük Daireye gönderilmesini isteyebilir.

2. Büyük Daire bünyesinde 5 hâkimden oluşan bir alt-kurul, davanın Sözleşmenin ve Protokollerin yorumuna ilişkin ciddi bir sorun doğuruyorsa ya da genel nitelikli ciddi bir konu teşkil ediyorsa, istemi kabul eder.

3. Alt-Kurul istemi kabul ederse, Büyük Daire bir hüküm ile davayı sonuçlandırır.

Madde 44. – Kesin hükümler

1. Büyük Dairenin kararı kesindir.

2. Bir Dairenin kararı aşağıdaki durumlarda kesindir :

a) Taraflar davanın Büyük Daireye gönderilmesini istemediklerini beyan ederlerse veya

b) Karardan 3 ay içerisinde davanın Büyük Daireye gönderilmesi istenmezse veya;

c) Alt-Kurul 43 üncü maddede öngörülen istemi reddederse.

3. Kesin karar yayımlanır.

Madde 45. – Hükümlerin ve kararların gerekçeli olması

1. Hükümler, kabul edilebilirlik veya kabul edilemezlik kararları gerekçelidir.

2. Karar, tamamen veya kısmen yargıçların oybirliğini içermediği takdirde, her yargıç kendi ayrı görüşünü belirtmek hakkına sahiptir.

Madde 46. – Kararların bağlayıcılığı ve uygulanması

1. Yüksek Taraf Devletler, taraf oldukları davalarda Mahkemenin nihaî kararlarına uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkemenin nihaî kararı, kararın uygulanmasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir.

Madde 47. – İstisnâî mütalaa

1. Mahkeme, Bakanlar Komitesinin talebi üzerine, Sözleşmenin ve Protokollerin yorumlanması ile ilgili hukukî meseleler üzerinde istisnâî mütalaalar verebilir.

2. Ancak, bu mütalaalar, ne Sözleşmenin 1 inci bölümünde ve Protokollerinde tayin edilen hak ve hürriyetlerin muhtevası veya kapsamı ile ilgili meseleleri, ne de Mahkeme veya Bakanlar Komitesinin Sözleşmede öngörülen bir müracaat neticesinde karara bağlamak durumunda kalabileceği diğer meselelere ilişkin bulunamaz.

3. Bakanlar Komitesinin Mahkemeden istisnâî mütalaa talep etmek kararı Komiteye katılmak hakkına sahip temsilcilerin çoğunluğuyla alınır.

Madde 48. – Mahkemenin istisnâî mütalaa verme yetkisi

Bakanlar Komitesi tarafından yapılan talebin, 47 nci maddede tayin edilen istisnâî yetkisine girip girmediğini Mahkeme kararlaştırır.

Madde 49. – İstisnâî mütalaanın gerekçeli olması

1. Mahkemenin mütalaası gerekçelidir.
2. Mütalaa, tamamen veya kısmen yargıçların oybirliğini içermediği takdirde, her yargıç kendi ayrı görüşünü belirtmek hakkına sahiptir.
3. Mahkemenin mütalaası Bakanlar Komitesine bildirilir.

Madde 50. – Mahkemenin masrafları

Mahkemenin masrafları, Avrupa Konseyi tarafından karşılanır.

Madde 51. – Yargıçların imtiyazları ve muafiyetleri

Yargıçlar vazifelerinin ifasında Avrupa Konseyi Statüsünün 40 nci maddesinde ve bu madde uyarınca akdedilen anlaşmalarda derpiş edilen imtiyaz ve muafiyetlerden istifade ederler.

Madde 2.

1. İşbu Sözleşmenin 5 inci bölümü, 3 üncü bölüm; Sözleşmenin 57 nci maddesi, 52 nci madde; Sözleşmenin 60 ıncı - 66 nci maddeleri, 53 üncü - 59 uncu maddeler haline gelmiş; Sözleşmenin 58 inci ve 59 uncu maddeleri çıkarılmıştır.

2. Sözleşmenin 1 inci bölümünün başlığı, “Haklar ve Hürriyetler”; yeni 3 üncü bölümün ise, “Muhtelif Hükümler” olmuştur. Sözleşmenin 1-18 ve yeni 52-59 maddelerine, işbu Protokolün Ekinde yer alan başlıklar eklenmiştir.

3. Yeni 56 nci maddenin 1 inci fıkrasında, “tatbik edileceğini” sözcüklerinden önce “işbu maddenin 4 üncü fıkrasına göre” sözcükleri eklenmiş; 4 üncü fıkradaki “Komisyonun” ve “bu Sözleşmenin 25 inci maddesine uygun olarak” sözcükleri, “Mahkemenin” ve “Sözleşmenin 34 üncü maddesine uygun olarak” sözcükleri ile değiştirilmiştir. Yeni 58 inci maddenin 4 üncü fıkrasında yer alan “63 üncü madde” sözcükleri, “56 nci madde” sözcükleri ile değiştirilmiştir.

4. Sözleşmeye Ek Protokol aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

a) Maddelere, işbu Protokolün Ekinde yer alan başlıklar eklenmiştir ve;

b) 4 üncü maddenin son cümlesinde yer alan “63 üncü maddesinin” sözcükleri, “56 nci maddesinin” sözcükleri ile değiştirilmiştir.

5. 4 üncü Protokol aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

a) Maddelere, işbu Protokolün Ekinde yer alan başlıklar eklenmiştir,

b) 5 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yer alan "63 üncü maddesinin" sözcükleri, "56 ncı maddesinin" sözcükleri ile değiştirilmiştir; işbu maddeye aşağıda yer alan 5 inci fıkra eklenmiştir :

"Bu maddenin 1 inci ve 2 nci fıkraları uyarınca beyanda bulunan her Devlet, sonradan her zaman bu beyanın ilgi olduğu ülke veya ülkeler lehine, Mahkemenin, işbu Protokolün 1 inci - 4 üncü maddelerinden herhangi birine ya da hepsine ilişkin olarak her hakikî şahıstan, hükümet dışı her teşekkülden veya her insan topluluğundan Sözleşmenin 34 üncü maddesi uyarınca başvuruları alma yetkisini kabul ettiğini beyan edebilir."

c) 6 ncı maddenin 2 nci fıkrası kaldırılmıştır.

6. 6 ncı Protokol aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

a) Maddelere, işbu Protokolün Ekinde yer alan başlıklar eklenmiştir, ve

b) 4 üncü maddede yer alan "64 üncü maddesine" sözcükleri, "57 inci maddesine" sözcükleri ile değiştirilmiştir.

7. 7 nci Protokol aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

a) Maddelere, işbu Protokolün Ekinde yer alan başlıklar eklenmiştir,

b) 6 ncı maddenin 4 üncü fıkrasında yer alan "63 üncü maddesinin" sözcükleri, "56 ncı maddesinin" sözcükleri ile değiştirilmiştir; işbu maddeye aşağıda yer alan 6 ncı fıkra eklenmiştir:

"Bu maddenin 1 inci ve 2 nci fıkraları uyarınca beyanda bulunan her Devlet, sonradan her zaman bu beyanın ilgi olduğu ülke veya ülkeler lehine, Mahkemenin, işbu Protokolün 1 inci - 5 inci maddelerinden herhangi birine ya da hepsine ilişkin olarak her hakikî şahıstan, hükümet dışı her teşekkülden veya her insan topluluğundan Sözleşmenin 34 üncü maddesi uyarınca başvuruları alma yetkisini kabul ettiğini beyan edebilir."

c) 7 nci maddenin 2 nci fıkrası kaldırılmıştır.

8. 9 uncu Protokol yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 3

1. İşbu Protokol Sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzalarına açıktır, sözkonusu Devletler bu Protokol ile bağlı olduklarına dair rızalarını :

a) onay, kabul veya uygun bulma kaydı olmaksızın imza veya,

b) onay, kabul veya uygun bulma kaydıyla imza suretiyle belirleyebilirler.

2. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilecektir.

Madde 4

İşbu Protokol, Sözleşmeye taraf tüm Devletlerin, Protokolle bağlanma hususundaki rızalarını 3 üncü madde hükümleri uyarınca ifade ettikleri tarihten başlayan bir yıllık süreyi izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir. İşbu Protokol hükümleri uyarınca, yeni yargıçların seçimi ve yeni Mahkemenin kurulması için gerekli bütün işlemler, Sözleşmeye taraf tüm Devletlerin bağlanma hususundaki rızalarını ifade ettikleri tarihten itibaren yapılır.

Madde 5

1. Aşağıdaki 3 üncü ve 4 üncü madde hükümleri dışında, yargıçların, Komisyon üyelerinin, Yazı İşleri Müdürünün ve Yardımcısının görev süreleri işbu Protokolün yürürlüğe girmesiyle sona erer.

2. İşbu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihte Komisyon önünde bulunup, kabul edilebilirliği yönünden henüz karara bağlanmamış başvurular, işbu Protokolün hükümleri uyarınca Mahkeme tarafından incelenir.

3. İşbu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihte kabul edilebilirlik kararı verilmiş olan başvurular, bu tarihten itibaren bir yıl içerisinde Komisyon üyeleri tarafından incelenmeye devam edilir. Bu süre içerisinde karara bağlanmayan başvurular, Mahkemeye devredilir ve işbu Protokol hükümleri uyarınca, kabul edilebilir başvurular olarak incelenir.

4. İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra Komisyonun başvurulara ilişkin olarak Sözleşmenin eski 31 inci maddesi uyarınca hazırlamış olduğu raporu taraflara gönderilir; tarafların raporu açıklama yetkisi yoktur. İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinden önceki hükümlere uygun olarak dava Mahkemeye gönderilebilir. Davanın bir Dairede mi, yoksa Büyük Dairede mi ele alınacağını Büyük Dairenin Alt-Kurulu belirler. Dava bir Dairede karara bağlanırsa, Dairenin vereceği karar nihaidir. Mahkemeye gönderilmeyen davalar, Sözleşmenin eski 32 nci maddesinin hükümleri uyarınca Bakanlar Komitesi tarafından ele alınır.

5. İşbu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihte Divan önünde bulunup, henüz karara bağlanmamış davalar, işbu Protokol hükümleri uyarınca karara bağlanmak üzere Mahkemenin Büyük Dairesine gönderilir.

6. İşbu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihinde Bakanlar Komitesi önünde bulunup, eski 32 nci madde uyarınca henüz karara bağlanmamış davalar, Bakanlar Komitesi tarafından aynı madde uyarınca karara bağlanır.

Madde 6

Yüksek Taraf Devletlerin, Sözleşmenin eski 25 inci ve 46 ncı maddeleri uyarınca Komisyonun yeytkisini veya Divanın yargı yetkisini tanıırken koydukları beyanlarda yeralan, davanın beyanlardan sonra ortaya çıkmış olaylara dayanması veya beyanlardan sonra ortaya çıkmasını kapsaması hükmü, işbu Protokol uyarınca oluşan Mahkemenin yargı yetkisi için de geçerlidir.

Madde 7

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri,

- a) her imzalamayı ;
- b) her onaylama, kabul veya uygun bulma belgesinin tevdini;
- c) işbu Protokolün veya 4 üncü madde uyarınca bazı hükümlerinin yürürlüğe giriş tarihini; ve
- d) bu Protokol ile ilgili başka her türlü işlem, ihbar veya bildirim Avrupa Konseyi üyesi Devletlere bildirir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında, gereğince yetkili kılınmış aşağıda imzası bulunanlar bu Protokolü imzalamışlardır.

Aynı geçerlikte İngilizce ve Fransızca iki metin halinde Avrupa Konseyi arşivlerine konulacak tek nüsha olarak onbir Mayıs bin dokuz yüz doksan dört tarihinde Strazburg'da yapılmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine bu Protokolün onaylanmış bir örneğini tevdi edecektir.

EKLER

İnsan Haklarını ve Temel Hürriyetlere dair Sözleşmeye ve protokollerine eklenecek madde başlıkları.

- Madde 1. – İnsan haklarına saygı yükümlülüğü,
- Madde 2. – Yaşama hakkı
- Madde 3. – İşkence yasağı
- Madde 4. – Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı
- Madde 5. – Hürriyet ve güvenlik hakkı
- Madde 6. – Adil yargılanma hakkı
- Madde 7. – Cezaların kanuniliği,
- Madde 8. – Özel hayatın ve aile hayatının korunması
- Madde 9. – Düşünme, vicdan ve din özgürlüğü
- Madde 10. – İfade özgürlüğü,
- Madde 11. – Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü,
- Madde 12. – Evlenme hakkı,
- Madde 13. – Etkili başvuru hakkı,
- Madde 14. – Ayırmacılık yasağı,
- Madde 15. – Olağanüstü hallerde askıya alma,
- Madde 16. – Yabancıların siyasi faaliyetlerinin kısıtlanması,
- Madde 17. – Hakların kötüye kullanımının yasaklanması,
- Madde 18. – Hakların kısıtlanmasının sınırları

(...)

- Madde 52. – Genel Sekreter tarafından yapılan incelemeler,
- Madde 53. – Varolan insan haklarının güvence altına alınması,
- Madde 54. – Bakanlar Komitesinin yetkileri
- Madde 55. – Diğer çözüm yollarının dışlanması,
- Madde 56. – Ülkesel uygulama,
- Madde 57. – Çekinceler
- Madde 58. – Feshi ihbar
- Madde 59. – İmza ve onay.

EK PROTOKOL

- Madde 1. – Mülkiyet hakkının korunması,
- Madde 2. – Eğitim hakkı,
- Madde 3. – Serbest seçim hakkı,
- Madde 4. – Ülkesel uygulama,
- Madde 5. – Sözleşmeyle bağlantılı,

Madde 6. – İmza ve onay.

4 NO'LU PROTOKOL

Madde 1. – Borçtan dolayı özgürlüğünden yoksun bırakılma yasağı

Madde 2. – Serbest dolaşım özgürlüğü,

Madde 3. – Vatandaşın sınırdışı edilmesi yasağı,

Madde 4. – Yabancıların toplu sınırdışı edilmeleri yasağı,

Madde 5. – Ülkesel uygulama,

Madde 6. – Sözleşmeyle bağlantılı,

Madde 7. – İmza ve onay.

6 NO'LU PROTOKOL

Madde 1. – Ölüm cezasının kaldırılması,

Madde 2. – Savaş zamanında ölüm cezası,

Madde 3. – Askıya alma yasağı,

Madde 4. – Çekinme koyma yasağı,

Madde 5. – Ülkesel uygulama,

Madde 6. – Sözleşmeyle bağlantılı,

Madde 7. – İmza ve onay,

Madde 8. – Yürürlüğe giriş,

Madde 9. – Saklama işlevleri,

7 NO'LU PROTOKOL

Madde 1. – Yabancıların sınırdışı edilmelerine ilişkin usuli güvenceler,

Madde 2. – Cezaî konularda üst derecede mahkemeye başvuru hakkı,

Madde 3. – Yanlış mahkûmiyet halinde tazminat,

Madde 4. – Aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı,

Madde 5. – Eşler arasında eşitlik,

Madde 6. – Ülkesel uygulama,

Madde 7. – Sözleşmeyle bağlantılı,

Madde 8. – İmza ve onay,

Madde 9. – Yürürlüğe giriş,

Madde 10. – Saklama işlevleri.

